

Перспективи роботи вбачаємо в дослідженні інших психологічних процесів пізнання, котрі якісно впливатимуть на вдосконалення навичок ЛАТ у студентів-філологів, – мислення, уваги, уяви та інших.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гойхман О.Я., Надеина Т.М. Речевая коммуникация: Учебник / Под ред. проф. О.Я.Гойхмана. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 272 с.
2. Жинкин Н.И. Психологические основы развития мышления и речи // Русский язык в школе. – 1985. – № 1. – С. 47 – 54.
3. Зимняя И.А. Педагогическая психология. – М.: Логос, 2004. – 384 с.
4. Иванов П.И. Общая психология. – Ташкент: Средняя и высшая школа, 1964. – 458 с.
5. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – К.: Рад. школа, 1989. – 608 с.
6. Крупа М. Критерії відбору художньої словесності для лінгвоаналізу // Теорія і практика лінгвістичного аналізу художнього тексту. – Тернопіль: ЛПЛЕЯ, 1997. – С. 6 – 24.
7. Левитов Н.Д. Детская и педагогическая психология. – М.: Просвещение, 1960. – 428 с.
8. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. – 2-е изд. – М.: Политиздат, 1977. – 304 с.
9. Мельничайко В.Я. Лінгвістичний аналіз художнього тексту: завдання і методи // Теорія і практика лінгвістичного аналізу художнього тексту. – Тернопіль: ЛПЛЕЯ, 1997. – С. 25 – 59.
10. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах // Колектив авторів за ред. М.І.Пентиліук. – К.: Ленвіт, 2005. – 400 с.
11. Микк А.Я. Оптимизация сложности учебного текста. – М.: Просвещение, 1981. – 119 с.
12. Психология: Учебник для педагогических институтов / Под ред. А.А.Смирнова. – 2-е изд. – М.: Учпедгиз, 1962. – 559 с.
13. Чепелева Н.В. Психология чтения текста студентами вузів. – К.: Либідь, 1990. – 96 с.
14. Шахнарович А.М., Кубрякова Е.С. Человеческий фактор в языке: Язык и порождение речи. – М.: Наука, 1991. – 240 с.

УДК 372.881

Н.В. Крюкова

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРИЙОМИ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЮ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

У статті проаналізовано вид мовної діяльності “аудіювання”, представлена класифікація вправ як прийомів навчання аудіюванню в процесі викладання німецької мови (другої іноземної) в лінгвістичному вищому навчальному закладі.

The article analyses “listening” as the type of speaking activity, and presents the classification of exercises as receptions of teaching “listening” in the process of teaching German language (as a second foreign language) in the linguistic educational establishment.

Актуальність дослідження. Тема даної статті, а саме прийоми навчання аудіюванню, є однією з найактуальніших тем у сучасній методиці навчання, оскільки без аудіювання неможливе мовне спілкування. Важливе місце в іншомовному спілкуванні займає вміння здійснювати усне спілкування в типових ситуаціях різних сфер спілкування, розуміти на слух основний зміст автентичних текстів. Формуванню цих умінь сприяє навчання аудіюванню.

Мета і завдання дослідження полягає в тому, щоб обґрунтувати та дати докладне описування деяких прийомів навчання аудіюванню, а також представити систему вправ, які використовуються при навчанні аудіюванню на заняттях німецької мови в СМГУ.

Вивченню даної проблеми присвячені роботи М. Д. Путрової і Л. Н. Славінської [5], С. В. Дубровської [2], Н. І. Гез [1], В. К. Рознюк [6], Кукліної А. О. [3], Метьюлкіної О. Б. [4].

Аудіювання є найважливішою частиною навчання. По-перше, будь-яке спілкування передбачає мовлення і слухання. По-друге, слухання – це один із способів надбання необхідної інформації. Більш того, роль аудіювання в спілкуванні, у тому числі іноземною мовою, зростає у зв'язку з розвитком технічних джерел інформації, коли особливого значення набуває здобуття необхідних відомостей при використанні в роботі комп'ютера. Аудіювання також є і засобом навчання мові, оскільки навчання мовленню передбачає введення матеріалу, що вивчається, в усній формі. Більш того, опора на мову, що звучить, робить навчання мові економічнішим і ефективнішим, оскільки відповідає психофізичним особливостям становлення і функціонування мови і мислення. Тому, аудіювання не лише вид мовної діяльності, але і засіб, ключ до опанування мовою.

Згідно із В. К. Рознюк можна виділити чотири види аудіювання, а саме:

- ситуативне;
- постановочно-корективне;
- супутнє;
- власне аудіювання [6: 15].

Під *ситуативним* аудіюванням розуміють, наприклад, сприйняття мови викладача. Воно сприяє формуванню психологічного настрою на перемикання з бази рідної мови на іноземну.

Постановочно-корективне сприяє розвитку фонематичного слуху і включає вправи, при виконанні котрих студенти працюють з групами слів, об'єднаних семантичним зв'язком.

Супутнє аудіювання проводиться на основі навчальних текстів, призначених для вивчення і закріплення нового лексичного і граматичного матеріалу. Багатократне подання тексту при цьому створює основу для “забезпечення як аудіювання, так і репродукції іншомовного вислову” [6: 17].

Власне аудіювання здійснюється на базі системи текстів, призначених лише для сприйняття на слух. Реалізується цей вигляд для аудіювання методом однократного подання тексту. В результаті його виконання відбуваються “операції аналізу і синтезу по розрізненню елементів форми і змісту” [6: 18].

Проте при навчанні іноземній мові не всі види аудіювання рівноправні і виправдані для формування умінь і навиків слухання і мовлення.

Навчання аудіюванню реалізується за допомогою цілеспрямованого комплексу вправ. Існує декілька видів типологій вправ, але основа їх полягає в поділенні вправ на два види – підготовчі і комунікативні (“Komponenten – und Komplexübungen”) [1: 21].

Комплекс *підготовчих вправ* не є ще мовною діяльністю, але вже створює основу для її здійснення.

Н.І. Гез виділяє наступні завдання підготовчих вправ:

- 1) забезпечити технічну і лінгвістичну сторону аудіювання;
- 2) зняти психологічні та лінгвістичні труднощі смислового сприйняття;
- 3) розвинути уміння логіко-змістової обробки знаків нижчого рівня – від слів до мікротекстів [1].

Основною відрізняючою рисою підготовчих вправ є їх спрямованість переважно на форму викладання змісту. Виконуючи завдання даного виду вправ, студенти здійснюють постановочно-корективне аудіювання.

Як підготовчі вправи можуть виступати, наприклад, такі:

Вправи, направлені на розвиток слухової уваги.

Згідно із концепцією Лурія процес розуміння починається із розгорненого мовного потоку, що розчленовується слухачем. Підсумком цього розчленовування стають окремі звуки і слова, які складаються в цілісну структуру, що складається з лексичних і синтаксичних груп. Тому, студентам можна пред'явити словосполучення (семантично єдині) і запропонувати назвати кількість слів в словосполученні або поданому реченні.

До цього ж ряду можна зарахувати і вправи типу “Луна”. В ході виконання цієї вправи студентам пред'являється на слух ряд іменників, об'єднаних однією темою. Студенти

повторюють за викладачем ті слова, які відносяться до цієї теми і мовчать, якщо чують слово, що не відноситься до теми за змістом. При цьому діє механізм “рецепції – імітації слухового образу”. Вправа застосовна, наприклад, при етапі семантизації при введенні лексики, особливо для тренування складених слів.

Вправи на розвиток короткочасної пам'яті. Однією з них є так зване “зворотне нанизування”. Фраза повторюється студентами за викладачем з останнього слова. При цьому починають виконувати вправу слабкіші студенти, а речення повністю повторюють вже найбільш здатні студенти.

Вправи для розвитку механізму прогнозування і осмислення. Це, перш за все, вправи, в ході виконання яких використовуються картки. Наприклад:

а) “виберіть своє питання”. У картці записана відповідь, і з ряду запропонованих на слух питань студенти повинні вибрати відповідне до цієї відповіді.

б) “виберіть свою відповідь”. У картці записано питання, і з ряду відповідей вибирається потрібна.

в) комплексне завдання типу: 1 – “Виправіть невірну інформацію”, 2 – “Вставте пропущене слово”.

Вправа виконується на матеріалі однакових для 1 і 2 типів речень, пред'явлених викладачем на слух. Одночасно студенти сприймають ці речення візуально. Речення для виконання завдання 1 типу мають помилки, які студент у ході прослуховування повинен виправити, а речення для виконання завдання 2 типу мають пропуски, які в процесі прослуховування необхідно заповнити.

Підсистема **комунікативних (мовних) вправ** включає завдання, направлені, перш за все, на сприйняття змісту. Більш того, підсистема даних вправ сприяє виробленню умінь сприймати мовні повідомлення в умовах, що наближаються до природного мовного спілкування. Виконуючи завдання мовних вправ, студенти можуть здійснювати наступні види аудіювання:

1) супутнє;

2) власне аудіювання (їх характеристику див. вище).

В одному випадку матеріалом може служити текст з навчального посібника, пред'явлений для прослуховування тричі. При цьому перед кожним прослуховуванням студенти отримують конкретне і здійсниме завдання. Одному або декільком студентам можна запропонувати скласти таблицю на дошці. Таким чином, зберігається триєдина система компонентів: слухова рецепція > розумовий процес (внутрішня мова) > продукція (письмова мова або усне промовляння). Студенти, таким чином, зображають зміст тексту схемно (або у зошиті, або на дошці), і, спираючись на таку схему, легко виконати завдання типу “перекажіть текст”.

В іншому випадку матеріалом може служити текст, призначений лише для сприйняття на слух. Студентам можна запропонувати здійснювати переклад звучного тексту по реченнях після одноразового пред'явлення.

Особливу важливість має питання контролю розуміння студентами прослуханого матеріалу. Прийоми контролю можна об'єднати в дві групи:

- традиційні (відповіді на питання, переклад, переказ);
- нетрадиційні (тести).

Необхідне уміле поєднання тестів і традиційних форм контролю. Використовуючи на занятті прийоми навчання аудіюванню, необхідно пам'ятати, що межа активної уваги – 3-5 хвилин слухання. Виходячи з цього, робота з формування навиків аудіювання повинна проводитися на кожному занятті на початку або в середині заняття.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гез Н. И. Типология упражнений и организация обучения аудированию в школе с преподаванием ряда предметов на иностранном языке // ИЯШ – 1985. – № 6. – С. 19-24.

2. Дубровская С. В. Система упражнений по развитию навыков аудирования на иностранном языке // Система упражнений при обучении иностранным языкам. – Пермь, 1990. – С. 113-118.
3. Кукліна А. О. Оволодіння основними інтонаційними моделями англійського мовлення у мовному вузі // Методика викладання іноземних мов. – К.: Радян. школа, 1983. – Вип. 12. – С. 62-66.
4. Метьолкіна О. Б. Методичні рекомендації щодо організації індивідуалізованого навчання аудіювання на підготовчому етапі школи з поглибленим вивченням англійської мови. – К.: Київськ.держ.лінгвіст.ун-т, 1994. – 65с.
5. Путрова М. Д., Славинская Л. Н. Система упражнений для развития умений аудирования в условиях профессионально-ориентированного обучения иностранным языкам в технических вузах // Система упражнений при обучении иностранным языкам. – Пермь, 1990. – С. 106-112.
6. Рознюк В. К. Психологический подход к обучению иностранному языку // Иностраный язык для специалистов. Психологические, методические, лингвистические аспекты. – М.: Наука, 1990. – С. 11-26.

УДК 371.13

Л.Б. Кудас

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ЯК ОБ'ЄКТ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті розглядається стан проблеми становлення системи професійної підготовки вчителів як об'єкту історико-педагогічного дослідження. Підготовка майбутніх вчителів на кожному етапі розвитку суспільства є актуальною для вивчення та осмислення.

The article deals with the problem of system of vocational training of teachers as the object of the historical-pedagogical research. The preparation of future teachers at every stage of society development is relevant for study.

Підготовка майбутніх учителів на кожному етапі розвитку суспільства є актуальною для вивчення та осмислення. Сучасні гуманістичні пріоритети вищої педагогічної освіти потребують розвитку суб'єктивності майбутніх педагогів, їх самостійності, активності, творчості, відповідальності за власний професійний розвиток.

Державні документи з питань освіти: “Державна національна програма “Освіта”. Україна XXI століття”, Національна доктрина розвитку освіти в Україні, закони Про вищу освіту, Про середню освіту тощо передбачають ґрунтовне реформування освітньої системи з метою її інтегрування у світовий і європейський науково-освітній простір, що висуває перед країною завдання стосовно виведення вітчизняної системи освіти на рівень розвинутих країн Європи і світу. Для реалізації означеної мети необхідне ретельне вивчення історії та перспектив розвитку освіти. Адже саме через неї реалізується політика у створенні інтелектуального, духовного потенціалу нації, розвитку науки і техніки, збереженні і примноженні культурної спадщини народу.

Реалізація положень програмних документів у галузі освіти передбачає посилення ролі вчителя як вихователя і наставника підростаючого покоління. Сучасний стан розвитку суспільства вимагає від педагога не лише уміння передати учням власні знання і досвід, а й навчити їх самостійно мислити та орієнтуватися у навколишньому світі.

Щоб визначити напрями, зміст, методи і форми професійно-педагогічної підготовки вчителів та привести у відповідність до вимог сьогодення, необхідно звернутися до історико-педагогічного аналізу наявного теоретичного і практичного досвіду в цій галузі, що й обумовлює мету нашої публікації.

Виробленню науково обґрунтованих підходів до розв'язання цих питань сприяє звернення до багатой вітчизняної історико-педагогічної спадщини, вивчення цінних